

Capítol 8 - JOAN BODON.

UNA LITERATURA ARRELADA A LA TERRA

No és l'objectiu d'aquest article escriure una extensa biografia d'en Joan Bodon. Amb motiu del centenari del seu naixement aquest any, el CAOC organitzarà actes (tan aviat sigui possible) per a rememorar la vida i obra d'aquest gran escriptor, on podreu aprofundir abastament en la seva figura amb l'ajut de grans estudiosos.

En Joan Bodon és un dels principals escriptors de la literatura occitana contemporània. Nasqué l'any 1920 a Crespinh (on hi ha a la seva casa nadiua un museu dedicat a la seva vida i obra), a prop de Rodés, i als dotze anys, i precisament quan encara estudiava, conegué l'obra de l'escriptor i abat Justin Besson (1845-1918), sobretot el seu poema èpic "D'al brèç a la tomba" (1892) i començà la seva passió per la literatura i per la llengua occitana.

A l'Escòla Normala a Rodés, on estudiava per a professor, conegué l'any 1938 l'escriptor Enric Molin, amb qui mantingué una amistat i una relació epistolar durant més de trenta anys, i qui veient les bones aptituds literàries d'en Joan Bodon, l'animà a escriure. En aquella època començà a publicar alguns poemes en la premsa local.

Si bé acabà els seus estudis l'any 1940, la situació política del moment trasbalsà els seus plans. Com molts altres joves es veié obligat a marxar a Alemanya per a realitzar el Servei de Treball Obligatori, una mena de prestació laboral obligatòria a les fàbriques alemanyes, que els nazis imposaren als joves de França durant l'ocupació i que fou acceptada pel règim col·laboracionista de Vichy. Els nazis l'enviaren a Breslau, a Polònia. Les males condicions de vida i els horrors de la guerra marcaren el caràcter d'en Joan Bodon, fins que fou alliberat per l'Exèrcit Roig de la Unió Soviètica.

Acabada la guerra, recuperà el seu ofici de professor, però fou destinat a exercir de mestre rural de manera provisional i itinerant. A Durenca, també a prop de Rodés, l'any 1946 conegué la seva muller, Camilha Vida, també professora, amb qui tingué sis fills. Simpatitzà amb els sectors comunistes, col·laborant amb la publicació "La Voix du Peuple" amb articles en occità. Finalment aconseguí una plaça estable a Mauron de Malavila, a prop de Vilafranca de Roergue.

L'any 1952 conegué a Tolosa en Robèrt Lafont i altres membres de l'Institut d'Estudis Occitans. Amb ells descobrí una sensibilitat diferent al Felibrisme (que havia impregnat la literatura occitana des del segle XIX), però decidí absorbir totes dues concepcions, prenent el millor de cadascuna de les tendències. Posteriorment l'any 1955 ingressà a l'Institut com a membre.

En Joan Bodon no fou en absolut indiferent als problemes de la societat i als esdeveniments que succeïen. Donà suport als miners vaguistes de La Sala i també participà en els fets del Maig de 1968 a Clarmont-Ferrand o a les massives manifestacions de Larzac de l'any 1973 en contra de la construcció d'un camp de proves de l'exèrcit francès en una zona rural i ramadera.

La seva fràgil economia, típica d'una família nombrosa, provocà la seva marxa a Algèria l'any 1968 com a cooperant i professor agrari. Allà aprengué àrab i comprovà els efectes perniciosos que hi havia provocat la colonització francesa. Després d'una llarga malaltia morí l'any 1975 al país africà, deixant una obra literària d'una excelsa qualitat.

Aquesta obra abasta diversos gèneres com la novel·la, la narració breu i la poesia. Alguns dels seus poemes foren inspiració per la Nova Cançó Occitana i convertits en cançons, com per exemple "Los carbonièrs de La Sala", dedicat als miners vaguistes de La Sala mencionats anteriorment, per part del cantant carcassonès Mans de Breish. I el seu model de llengua ha estat inspiració per a d'altres escriptors occitans, realitzant una tasca bàsica en la normalització

lingüística occitana. De fet, al llarg de la seva obra, en Joan Bodon mostrà una clara preocupació pel present i el futur de la llengua.

La seva obra marca una clara intenció reeixida de modernitzar la literatura occitana, mostrant amb molt detall i amb acurades descripcions la realitat del país, però mitjançant temàtiques alhora universals, que qualsevol lector arreu del món pot assumir, creant una mescla d'identitat i universalitat amb una gran perfecció. Realment en Joan Bodon copsava aquesta idea tan típicament occitana (i també catalana) de voler ésser autòctons però a la vegada oberts al món.

En les seves creacions copsem un cert sentit tràgic de la vida, molt habitual en civilitzacions com l'occitana que han patit capítols dolorosos al llarg de la seva història, però també de la seva pròpia existència vital, amb episodis també dificultosos, com els que hem comentat abans. Analitzem algunes de les seves obres.

A "Los Contes dels Balssàs" (1953), amb els quals rebé un guardó, es descobria el parentiu d'en Joan Bodon amb l'escriptor francès del segle XIX Honoré de Balzac. És un recull de contes i narracions breus, com també ho és "Contes del meu ostal" (1951).

La seva novel·la "La Grava sul camin", publicada l'any 1956 per l'Institut d'Estudis Occitans, i que fou un èxit amb unes excel·lents crítiques, està inspirada en les experiències viscudes per en Joan Bodon, amb el seu retorn després del servei laboral obligatori a Polònia durant la guerra. També mostrà en les primeres pàgines de la novel·la el xoc que li produí quan era nen l'absència (menyspreu?) de la seva llengua occitana a l'escola.

"La Santa Estèla del Centenari" (1960) sorgí després de la seva participació com a convidat d'honor a la festa de la Santa Estèla que els Felibres havien celebrat l'any 1954 a Avinhon.

"Lo libre dels grands jòrns" (1964) ens mostra la història d'un home, a qui després de rebre la notícia de què pateix un càncer incurable, decideix passar el seu temps final a Clarmont-Ferrand, una ciutat que desconeixia, tot amb l'acompanyament de fragments de poemes trobadorescos recitats que embelleixen la narració.

Amb "Lo libre de Catòia" (1966), recordà la inspiració que li marcà una companya d'estudis de l'Escòla Normala de Rodés, anomenada Denise Blanqui, que era filla de la darrera família d'Enfarinats, uns catòlics reaccionaris. En aquesta novel·la ambientada a finals del segle XIX, ens descriu una societat rural, on una família, els Catòia, resta ancorada en el passat i són marginats per la resta del poble en mantenir l'antiga religió i els vells costums.

A "La quimèra" (1974), la seva novel·la més llarga, i de caràcter històric, ens narra les vicissituds d'en Pèire Vaissièr, originari de Roergue, durant la Guerra dels Camisards del segle XVII. En aquest conflicte, els pagesos calvinistes del Llenguadoc del país s'enfrontaren amb la derogació de l'Edicte de Nantes que havia permès la llibertat religiosa a França. Algunes escenes de la novel·la succeeixen a Algèria, on l'autor hi residia aleshores.

L'obra d'en Joan Bodon és imprescindible per a conèixer la literatura i la realitat occitanes contemporànies.

SIMILITUDS CATALANES. Salvant totes les distàncies, potser un escriptor català amb algunes semblances seria en Josep Pla, qui mostrà també amb les seves obres un gran arrelament a la terra, amb narracions de fets que a la vegada són universals. Però una evident diferència entre ambdós són les tendències ideològiques; en Joan Bodon tenia tendències d'esquerreres, en Josep Pla mostrava un tarannà molt conservador.

I en el proper capítol. Sabeu quina és la localitat occitana que rep més visitants durant l'any? I tot per una noieta que dividí la societat de l'època arran d'unes experiències que declarava haver viscut.

Francesc Sangar. CAOC.